

УДК 373.3.011.3-051:793

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ ДО РОБОТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Пригода Л.Б., старший викладач
кафедри хореографії

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У статті розглянуто актуальні аспекти фахової підготовки студентів-хореографів до роботи з дітьми в початковій школі. Проаналізовано методи, прийоми, які повинні використовувати вчителі хореографії в процесі навчання. Доведено, що в роботі з дитячим хореографічним колективом доречно спиратись на досвід професійної освіти. Визначено, що викладання хореографії в початковій школі має свої особливості. Обґрунтовано необхідність вивчення у вищому навчальному закладі цілого комплексу хореографічних дисциплін як засобу формування в студентів теоретичних, практичних, методичних знань у галузі мистецтва танцю.

Ключові слова: хореографічна освіта, навчальний процес, початкова школа, хореографічне виховання, вчитель хореографії, хореографічна діяльність, фахова підготовка, методика викладання.

В статье рассмотрены актуальные аспекты профессиональной подготовки студентов-хореографов к работе с детьми начальной школы. Проанализированы методы, приемы, которые должны использовать учителя хореографии в процессе обучения. Доказано, что в работе с детским хореографическим коллективом целесообразно опираться на опыт профессионального образования. Определено, что преподавание хореографии в начальной школе имеет свои особенности. Обоснована необходимость изучения в высшем учебном заведении целого комплекса хореографических дисциплин как средства формирования у студентов теоретических, практических, методических знаний в области искусства танца.

Ключевые слова: хореографическое образование, учебный процесс, начальная школа, хореографическое воспитание, учитель хореографии, хореографическая деятельность, профессиональная подготовка, методика преподавания.

Pryhoda L.B. ACTUAL ASPECTS OF FUTURE CHOREOGRAPHER TRAINING TO WORK AT ELEMENTARY SCHOOL

In modern conditions euro integration orientation of the educational processes in Ukraine, the question of perfection of trade education in particular becomes popular. The modern level of development of choreographic education in Ukraine needs the highly skilled teachers of choreography. Higher pedagogical educational establishments of Ukraine prepare the specialists needed. The profession of teacher-choreographer at secondary school today experiences it's updating. Active development of information technologies assists physical passivity of a child that is why self-choreographic education becomes actual at modern school. The purpose of the article is an exposure of actual aspects of modern teacher of choreography training to work with the students of primary classes.

The author stresses, that teaching of choreography in primary school has some features. The main objective of activity of a teacher of choreography at primary school is providing of choreographic, creative, emotional and physical development of personality, capable for solo and collective choreographic creative activity.

The actual aspects of training of students-choreographers are observed. In the process of studies, students-choreographers get some knowledge and skills of psychological, pedagogical, fundamental and professionally oriented disciplines in a volume needed for providing of quality education of personality of a student. We proved the necessity of study higher educational the whole complex of choreographic disciplines in order to form theoretical, practical, methodical knowledge in industry of art of dance.

The came to the conclusion, that future teacher of choreography must be able in to conduct organizational and educational-breeding work, form the choreographic culture of schoolchildren as a part of their spiritual culture. The teacher of choreography must realize the professional and social role in the processes of social and political, sociocultural development of Ukraine.

Key words: choreographic education, educational process, elementary school, choreographic teaching, teacher of choreography, choreographic activity, vocational training, teaching methods.

Постановка проблеми. У сучасних умовах євроінтеграційної спрямованості освітніх процесів в Україні гостро стає питання вдосконалення професійної освіти взагалі та хореографічної освіти зокрема. Сучасний рівень розвитку хореографічної освіти в Україні потребує наявності висококвалі-

фікованих вчителів хореографії, справжніх майстрів своєї справи. Спеціалістів такого напрямку готують вищі педагогічні навчальні заклади України. Професія вчителя-хореографа в загальноосвітній школі сьогодні переживає своє оновлення. Активний розвиток інформаційних технологій сприяє фі-

зичній пасивності дитини, тому саме хореографічне виховання набуває актуальності в сучасній загальноосвітній школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У колі наукових інтересів сучасних викладачів хореографії, мистецтвознавців усякчас виникають питання становлення та розвитку хореографічної освіти як в Україні, так і в цілому світі взагалі. Проблеми методики викладання хореографічних дисциплін у вищих навчальних закладах досліджують С. Зубатов, І. Легка, О. Яценко; питанням формування педагогічної майстерності майбутніх учителів хореографії присвячують свої роботи О. Барабаш, С. Куценко, Ю. Петрова; аналізують хореографічне виховання в позашкільних навчальних закладах В. Богута та А. Максименко.

Питання особливостей хореографічного виховання школярів розглядалися в окремих роботах Т. Благової та Т. Фурманової. Аналіз досліджень показав, що питання підготовки вчителя хореографії до роботи в умовах загальноосвітньої школи потребує подальшого системного вивчення.

Метою статті є виявлення актуальних аспектів підготовки сучасного вчителя хореографії до роботи з учнями початкових класів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною метою діяльності вчителя хореографії в загальноосвітній школі є забезпечення засобами хореографічного мистецтва творчо-емоційного та фізичного розвитку особистості, здатності до сольної та колективної хореографічної творчої діяльності. Під час фахової підготовки майбутній вчитель готується, по-перше, до викладання хореографії в загальноосвітніх навчальних закладах I-II ступеня акредитації, по-друге – до здійснення навчально-виховної роботи на основі сучасних наукових досягнень педагогічної теорії та практики.

Майбутній учитель хореографії завдяки фаховій комплексній підготовці спроможний в освітніх закладах вести організаційну і навчально-виховну роботу, формувати хореографічну культуру школярів як частину їх духовної культури. Вчитель хореографії повинен усвідомлювати свою професійну і соціальну роль у процесах суспільно-політичного, соціокультурного розвитку України.

Викладання хореографії в початковій школі має свої особливості. На першому етапі процес навчання більш правильно буде назвати хореографічним вихованням, тому що саме спочатку викладач починає формувати стійкий інтерес до танцю, користуючись засобами та прийомами хореографічного мистецтва. А вже потім, коли

стійкий інтерес сформовано, можна переходити до хореографічного навчання.

Розглянемо декілька актуальних аспектів навчального процесу підготовки вчителя хореографії до професійної діяльності в початковій школі. По-перше, майбутній фахівець-хореограф під час навчання повинен оволодіти всім комплексом теоретичних, методичних та практичних знань із дисциплін хореографічного циклу. До них відносяться: теорія та методика викладання класичного, народно-сценічного, бального, історично-побутового, сучасного танців, мистецтво балетмейстера, хореографічний ансамбль, теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом, партерний тренаж, ритміка та інші. Більш детально зупинимось на вивченні найважливіших навчальних предметів.

Основою хореографічної підготовки учнів початкової школи є вивчення танцювальних елементів класичної системи танцю. Класичний танець – це універсальна система підготовки як професійних, так і аматорських танцівників. Школа класичного танцю настільки ж складна, наскільки необхідна для відпрацювання правильної постави корпусу, позицій ніг та рук, зміцнення м'язів, розвитку координації рухів. Навчальний матеріал із класичного танцю для дітей початкової школи необхідно давати в меншому обсязі, ніж для учнів спеціалізованих мистецьких закладів. Урок класичного танцю необхідно методично правильно побудувати, визначивши його загальне спрямування, розподіл м'язового навантаження під час виконання рухів. Під час початкового вивчення необхідно дотримуватись головного принципу: від простого до складного, але не перевантажуючи м'язів. У роботі з учнями початкових класів доречно починати з елементів класичного танцю біля станка та на середині залу. Лише у другому півріччі або взагалі на другому році навчання переходити до вивчення повноцінних вправ біля станка та середині залу, а також до вивчення стрибків як найбільш складної частини уроку класичного танцю. Майбутні педагоги класичного танцю мусять добре розуміти його суть, розбиратись у його послідовній та гармонійній системі виховання всього м'язового апарату юних танцюристів. Власний показ викладачем рухів є обов'язковим. Але педагог передусім повинен ґрунтовно знати методичні основи класичного танцю, володіти його формою та добре розбиратися в психо-фізіологічній основі кожного руху [1, с. 4].

Найбільш розповсюдженим видом танцювального мистецтва є народний танець. Він настільки різноманітний, наскільки різні за своїм життєвим устроєм народи світу.

У багатьох народів протягом століть танець виконував суспільні та виховні функції. Усі види народного танцю тісно пов'язані з життям та є відображенням дійсності. Педагогіка народно-сценічного танцю в хореографічних дитячих колективах багато в чому спирається на досвід професійної школи. Однак повністю використання у школі методів та засобів професійного хореографічного навчання неприпустимо. Відбір засобів і методів навчання народно-сценічному танцю повинен бути творчим, виходячи з конкретних завдань, що стоять перед дитячим колективом у цілому і кожним колективом в окремоті. Необхідно враховувати вікові особливості учасників колективу (дитячий, підлітковий, дорослий), їх можливості та умови роботи [3, с. 263]. Основним критерієм відбору засобів і методів для дитячого колективу повинен бути принцип доступності і цілеспрямованості. Недоречно захоплюватись багатократним повторенням одного руху, оскільки це може викликати перевтомлення м'язів, зв'язок, привести до травми. Упродовж одного уроку не слід вивчати багато нових рухів. Повторивши пройдене, можна вивчити одне-два нових рас. Урок народно-сценічного танцю сприяє формуванню танцювальних якостей та навичок, завершує загальну підготовку психо-фізичного апарату учнів. Народно-сценічний екзерсис розвиває м'язи, суглоби і зв'язки, які були не повністю розвинені вправами класичного танцю. Вправи народно-сценічного екзерсису допомагають чіткому та виразному виконанню танців народів світу [5, с. 87].

Із метою розвитку в дітей ритмічності, музичальності в уроки хореографії вводяться музичні вправи та ігри. Саме вони сприяють активному сприйманню музики, погодженню музики з характером рухів, розвитку уваги та пам'яті, координації рухів. Крім цього, музично-ритмічні вправи дають можливість розвивати в дитини здатність вільно проявляти свої емоції, відчувати себе впевнено. Ще дуже важливий аспект у виконанні ритмічних вправ – це здатність орієнтуватись у просторі, на сценічному майданчику. Такій навик необхідний для більш впевненого виступу на будь-якій сцені або майданчику. Діти виконують марш по класу, перебудовують лінію в коло чи навпаки, колону змінює ланцюжок, пари шикуються четвірками і таке інше. Подібні вправи дуже корисні, чудово впливають на танцювально-ритмічний розвиток юних танцюристів. Ознайомлення із засобами музичної виразності дає можливість починати та закінчувати рух разом із музикою, відчувати динамічні відтінки (голосно-тихіше), розуміти поняття вступу, темпу, характеру музики. Заняття з ритміки і танцю в молод-

ших класах загальноосвітньої школи мають велике виховне значення. Вони допомагають розвитку музичальності та почуття ритму в дітей. У спеціальних рухах, іграх, танцях діти повністю сприймають емоційний зміст різних музичних творів. Правильне вивчення танців виробляє в учнів граційність, легкість, підтягнутість. Завдяки заняттям із ритміки діти набувають стрункої постави, починають легко та вільно рухатись. Крім цього, діти стають більш комунікабельними, відкритими та щирими в прояві власних відчуттів та в спілкуванні з однолітками [4, с. 3].

Одним із головних предметів, який вивчають студенти-хореографи, є «Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом». Мета курсу полягає в наданні базових знань щодо методів та принципів організації роботи дитячого хореографічного колективу як на початковому етапі, так і в період його активного розвитку [6, с. 4]. Діяльність керівника дитячого хореографічного колективу складеться з таких напрямків: організаційна робота, навчально-виховна робота, навчально-тренувальна робота, навчально-творча робота, концертно-конкурсна робота та робота над складанням репертуару колективу. Створення репертуару, тобто творчого «обличчя», потребує від керівника багато знань, умінь та натхнення. Тому педагог-хореограф паралельно з навчально-виховним процесом здійснює і постановочну роботу. Вже з перших занять треба прагнути не тільки до формування певних рухових навичок, до узгодженості рухів із музикою, але і до розуміння художньої сторони рухів, виразності, емоційності, артистичності та манери виконання. І в цей же час не можна поменшувати вимогливості до естетичної форми рухів, грамотності, чистоти танцювальної мови.

Складання творчого репертуару – це ключовий аспект у роботі з дитячим хореографічним колективом. Вибір тематики постановочної роботи, перш за все, повинен бути заснований на вікових особливостях дітей. Для учнів 1-2-х класів постановочна робота будується головним чином на елементах гри. В основі її повинен бути цікавий зміст танцю. Головне – привчити дітей до безпосередності і виразності виконання. Для дітей 6-7 років потрібно ставити невеликі за тривалістю постановки. Тематика їх може бути різноманітною – наприклад, казкові сюжети: «Червона Шапочка і Вовк», «Сім гномів», «Ріпка», «Колобок» та інше. Тематика постановочної роботи з учнями 3-4-х класів істотно відрізняється від роботи з молодшими хлоп'ятами. Діти 8-9 років найбільш активні на заняттях і ще не загубили тієї дитячої безпосередності, яка так вигідно відрізняє їх від під-

літків. Робота вчителя хореографії з дітьми 3-4-х класів вимагає великого творчого багажу, винахідливості і глибокого знання дитячої психології [5, с. 53].

Велике значення в репертуарі колективу повинні мати народні танці. Виконуючи їх, діти знайомляться з життям, побутом, національними особливостями того або іншого народу. Проте народний танець, що складається для дітей, повинен бути дитячим. Під цим мається на увазі не примітивність його композиції (рухи і малюнок можуть бути і складними для виконавців), а збереження навіть у безсюжетному номері елементів дитячої гри і безпосередності, що відрізняють поведінку дитини від поведінки дорослого. Репертуар дитячого танцювального колективу обов'язково повинен бути як різноманітним, так і стабільним. Стабільність репертуару створює наочну перспективу зростання і руху колективу. Молодші учасники бачать на прикладі старших, яких результатів вони можуть досягти, до чого вони можуть прийти через деякий час. Така «наочна агітація» має величезне значення для об'єднання колективу, розвитку в ньому творчої атмосфери і прагнення до активних занять. Крім того, послідовне за ступенем складності виконання танців породжує хороше, здорове змагання між учасниками. Проте все це не означає, що репертуар повинен бути незмінним.

Основою репертуару дитячих хореографічних колективів повинен бути український народний танець. Частина народних танців є готовими сценічними постановками, які можуть бути повністю використані. Це особливо стосується українських сюжетних танців «Шевчики», «Гречка», «Льон», «Микола», «Зірочка». Однак слід дбати про те, щоб танець не був різностильовою сумішшю всіх видів рухів. Необхідно дотримуватися єдиного стилю, характеру, властивого рухам і манері їх виконання в певному регіоні України. Важливо пам'ятати, що рухи танцю визначаються його змістом.

Постановочна робота в дитячому хореографічному колективі суттєво відрізняється від роботи керівників інших колективів (драматичного, хорового, інструментального та ін.). В усіх цих колективах керівник має справу з готовим твором (п'єсою, піснею і таке інше). Його завдання полягає в тому, щоб правильно трактувати та вивчати з дітьми цей твір. У дитячому хореографічному колективі репертуар частіше створюється самим керівником, який є не тільки викладачем і постановником, але й автором. Йому доводиться створювати хореографічний твір, тобто знаходити і його ідею, і драматичну побудову, і малюнок, і хореографічну лексику. Навіть у тих випадках, коли постановник користується

сюжетом, запозиченим із літературного твору, він повинен творчо підійти до роботи над постановкою, щоб кожна думка мала хореографічне втілення, знайти танцювальні рухи, що характеризують образ, встановити їх порядок. Звичайно, керівник колективу може користуватися і чужими постановками. Для цього слід скористатися опублікованими записами танців. Але краще, якщо постановки будуть створюватися керівником саме для свого колективу, бо складно відшукати той матеріал, який би повністю відповідав запитам та можливостям конкретного дитячого колективу. Балетмейстер-постановник зобов'язаний знати можливості дітей-виконавців за віком та ступенем їх хореографічної підготовки [7, с. 91].

Окрім професійної хореографічної підготовки, майбутні вчителі хореографії отримують знання і навички з психолого-педагогічних та фундаментальних дисциплін в обсязі, який необхідний для забезпечення якісного навчального процесу та виховання особистості учня.

Висновки. Отже, регулярні заняття хореографією в загальноосвітній школі сприяють зміцненню фізичного здоров'я дитини, формують морально-вольові якості характеру, самодисципліну та естетично розвивають підростаюче покоління. Майбутні вчителі хореографії повинні забезпечувати високу якість проведення уроків і виконувати програму з хореографічного виховання, сформувавши у своїх учнів стійкий інтерес до мистецтва танцю та постійно підвищувати свій професійний рівень. Вищі педагогічні навчальні заклади несуть відповідальність за якість підготовки сучасних вчителів-хореографів, які мають бути конкуренто-спроможні в умовах євроінтеграції України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Березова Г. Класичний танець в дитячих хореографічних колективах. К.: Музична Україна, 1979. 260 с.
2. Бондаренко Л. Методика хореографічної роботи у школі та позашкільних закладах. К.: Музична Україна, 1985. 221 с.
3. Пригода Л. Особливості викладання народно-сценічного танцю в хореографічних колективах художньої самодіяльності. Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтвознавство». Випуск 14. Львів, 2014. С. 262–266.
4. Бондаренко Л. Ритміка і танець у 1-4 класах загальноосвітньої школи. К.: Музична Україна, 1989. 232 с.
5. Юрий Громов: От Школы на Руси к Школе на Фучика /сост. В. Звездочкин. СПб.: СПбГУП, 2001. 148 с.
6. Забрєдовський С. Методика роботи з хореографічним колективом: навч. посібник. К.: НАКККіМ, 2011. 188 с.
7. Колногузенко Б.М. Методика роботи з хореографічним колективом. Ч. 1. Х.: ХДАК, 2005. 153 с.